

Samenstelling van de Commissie per 31 december 2015

De Commissie bestaat volgens de overeenkomst uit vier deskundigen, waarvan Gedeputeerde Staten van de provincie Fryslân en het bestuur van Wetterskip Fryslân er elk één benoemen en de NAM twee. Tevens is in plaatsvervangende voorzien. Per 1 oktober 2015 heeft de heer K.A. Beks de functie van voorzitter overgenomen van de heer drs. F. van der Ploeg. De Commissie is per 31 december 2015 als volgt samengesteld:

Benoemd door de provincie	
1. K.A. Beks Voorzitter	Voorheen Projectmanager bij de provincie Fryslân
2. Ir.dr. P.L. Lap (plaatsvervanger voor 1.)	Oud directeur Wegen en Kanalen van de provincie Fryslân
Benoemd door Wetterskip Fryslân	
3. Ir. W.G. Epema	Oud directeur ingenieur van Hoogheemraadschap Alblasterwaard en Vijfheerenlanden
4. Ir. W. P.C. Zeeman (plaatsvervanger voor 3.)	Geohydroloog; oud senior adviseur Water bij DLG
Benoemd door de NAM	
5. Dr.ir. J.H.A. Struik (vice-voorzitter)	Voorheen offshore manager bij de NAM
6. Prof. ir. K.d'Angremond	Emeritus hoogleraar TU Delft
7. Mr. A.H.Oude Elferink (plaatsvervanger voor 5.)	Voorheen juridisch adviseur NAM
8. Ir. Ing. E. van Hijum (plaatsvervanger voor 6.)	Oud directeur ingenieursbureau

De zittingsperiode van de huidige Commissie eindigt op 15 mei 2018.

Secretariaat

Aan de Commissie is een secretariaat toegevoegd. Secretaris van de Commissie is ir.ing. G.J. Steendam. Assistent-secretaris is I.M. Nijhoff.

Het postadres van de Commissie is: Postbus 21, 9280 AA Harkema. Het secretariaat is bereikbaar op telefoonnummer 06-12795716, per e-mail: secretariaat@bodemdalingfryslan.nl of via het contactformulier op de website www.bodemdalingfryslan.nl.

Taak van de Commissie

De Commissie heeft tot taak omtrent een zo goed mogelijk geformuleerd en gedocumenteerd verzoek, een aanbeveling te doen waarin met reden omkleed wordt aangegeven:

- welke handelingen, werken of werkzaamheden aan te bevelen zijn als maatregelen die redelijkerwijs noodzakelijk zijn ter voorkoming, beperking of herstel van schade ten gevolge van bodemdaling door aardgaswinning.
- welke kosten, hetzij van vorenbedoelde maatregelen, hetzij anderszins (compensaties) de NAM naar het oordeel van de Commissie zou moeten vergoeden overeenkomstig de regels van de overeenkomst.

Meer informatie vindt u op de website: www.bodemdalingfryslan.nl.

De vier fases van een claim

Bij de afhandeling van claims kunnen veelal vier fases worden onderscheiden:

Fase 1 onderzoeksfase, plan-voorbereiding.

In deze fase worden de gevolgen van de bodemdaling door aardgaswinning geïnventariseerd en worden zo nodig oplossingen ontwikkeld en afgewogen om schade te voorkomen of te compenseren. Voor deze oplossingen worden globale kostenramingen en tijdschema's opgesteld. Fase 1 eindigt met een principekeuze voor een van de mogelijke oplossingen.

In **fase 2** wordt deze oplossing vervolgens uitgewerkt.

De definitieve situering wordt bepaald, evenals vorm en afmetingen. Gedetailleerd (waterloopkundig en/of grondmechanisch) onderzoek vindt plaats. Onderzocht wordt welke vergunningen nodig zijn en welke procedures moeten worden doorlopen. Tijdschema's en kostenramingen worden verfijnd.

Fase 3 dient als voorbereiding van de uitvoering. Aan de orde zijn zaken als grondaankoop, verkrijgen van vergunningen en opstellen van bestekken en contracten.

In **fase 4** volgt de uitvoering.

Al naar gelang de voortgang van de werkzaamheden in de opeenvolgende fases worden de gemaakte kosten na goedkeuring door de Commissie door NAM op declaratiebasis vergoed. De eindafrekening van een project of werk wordt verwacht binnen zes maanden na (eerste) oplevering.

Metingen

In haar vergadering van 21 november 2000 heeft de Commissie ingestemd met een programma van hoogtemetingen dat ook wordt aangehouden voor het aangrenzende gebied in Groningen, dat wil zeggen ten minste eens per vijf jaar middels waterpassing een grote of uitgebreide hoogtemeting over het gehele gebied, zo nodig tussentijds aangevuld met een kleine beperkte hoogtemeting. De laatste hoogtemeting heeft plaatsgevonden in 2013, op basis van radar interferometrie (InSAR) en waterpassingen. De resultaten daarvan zijn eind 2013 door de NAM gerapporteerd.

Overzicht claims 2015

claim	naam verzoeker	Project	datum verzoek	besluit	datum besluit	Vergoeding
NF6b3	Wetterskip Fryslân	Vervolg Fase 2 Dongeradiel	17-8-2015	gehonoreerd	8-12-2015	€ 11.135,00
NF6b3	Wetterskip Fryslân	Vervolg Fase 2 Dongeradiel	17-8-2015	gehonoreerd	8-12-2015	€ 13.515,00
NF6e	Wetterskip Fryslân	Kaden en oevers project Sud Ie	4-5-2015	aangehouden	2-6-2015	
NF6e	Wetterskip Fryslân	Kaden en oevers project Sud Ie	14-8-2015	gehonoreerd	15-9-2015	€ 500.579,00
NF8I	Wetterskip Fryslân	Personeelskosten 2e helft 2014	16-1-2015	gehonoreerd	11-2-2015	€ 15.443,25
NF8m	Wetterskip Fryslân	personeelskosten 1e helft 2015	13-8-2015	gehonoreerd	16-9-2015	€ 33.531,43
NF10	Wetterskip Fryslân	Aanpassen stuw Ameland Oost	28-4-2015	kennisneming	2-6-2015	
T1aa2	Wetterskip Fryslân	Fase 3 hydr.onderz. Bergum NW	4-5-2015	kennisneming	2-6-2015	
T2b1	Wetterskip Fryslân	nieuw Fase 1 onderzoek overig Bergur	12-8-2015	kennisneming	15-9-2015	
T2b1	Wetterskip Fryslân	nieuw Fase 1 onderzoek overig Bergur	5-11-2015	kennisneming	8-12-2015	
T5ae	Wetterskip Fryslân	Personeelskosten 2e helft 2014	16-1-2015	gehonoreerd	11-2-2015	€ 5.679,96
T5af	Wetterskip Fryslân	personele kosten aanvulling 2e helft 2014	28-4-2015	gehonoreerd	2-6-2015	€ 16.839,29
T5ag	Wetterskip Fryslân	Personeelskosten1e helft 2015	13-8-2015	gehonoreerd	15-9-2015	€ 24.157,84
T11a	Lauwerswâlden	Fietspad PMK/kade Langesloot	4-5-2015	kennisneming	2-6-2015	
T20a-f	Wetterskip Fryslân	Uitsplitsing herinvesteringskosten	4-5-2015	akkoord	2-6-2015	
T20e	Wetterskip Fryslân	Exploitatiekosten	4-5-2015	besluit	2-6-2015	
T24	Gemeente Achtkarspele	Fase 1 onderzoek gem. objecten	11-11-2015	aangehouden	8-12-2015	
T25	Particulier	Claim polder	30-4-2015	aangehouden	2-6-2015	
T25	Particulier	Claim polder	30-4-2015	afgewezen	8-12-2015	

NF: Wingebied Noord Friesland

T: wingebied Tytsjerksteradiel

OVERZICHT UITGEKEERDE VERGOEDINGEN T/M 2015

	Wingebied Noord Friesland	wingebied Tytsjerksteradiel	Totaal
t/m 2006	€ 98.732,03	€ 5.009.490,11	€ 5.108.222,14
2007	€ 46.886,01	€ 522.561,17	€ 569.447,18
2008	€ 65.887,24	€ 1.189.628,68	€ 1.255.515,92
2009	€ 89.139,85	€ 937.080,27	€ 1.026.220,12
2010	€ 31.351,20	€ 1.148.506,96	€ 1.179.858,16
2011	€ 18.105,60	€ 278.787,72	€ 296.893,32
2012	€ 109.886,88	€ 179.085,82	€ 288.972,70
2013	€ 14.881,49	€ 422.101,66	€ 436.983,15
2014	€ 22.435,93	€ 93.521,00	€ 115.956,93
2015	€ 132.159,12	€ 69.412,34	€ 201.571,46
	€ 629.465,35	€ 9.850.175,73	€ 10.479.641,08

Bodemdalingsprognoses en metingen

Prognoses

De Commissie baseert zich bij haar besluitvorming onder meer op de meest recente prognoses inzake de toekomstige bodemdaling. Op basis van de overeenkomst is de NAM gehouden tot regelmatig onderzoek, waterpassingen en metingen ten einde de voortgaande feitelijke bodemdaling door aardgaswinning in beeld te brengen en een zo nauwkeurig mogelijke eindprognose op te kunnen stellen. De prognoses dienen door de NAM ten minste eenmaal per vijf jaar aan de provincie te worden voorgelegd. De meest recente prognoses voor de NAM-concessies Tietjerksteradeel en Noord Friesland zijn opgenomen in het NAM-rapport met als kenmerk nr. EP201511213444 en is getiteld "Bodemdaling door Aardgaswinning, Nam-velden in Groningen, Friesland en het noorden van Drenthe, Status Rapport 2015 en prognose tot het jaar 2080". Ten opzichte van het Statusrapport 2010 zijn een aantal wijzigingen zichtbaar. In het winningsgebied in het noorden van Fryslân is de prognose voor de einddaling in het diepste deel van de dalingskom toegenomen van 12 naar 18 cm. Dit is het gevolg van het in gebruik nemen van het veld Nes waar een groter winbaar volume aardgas aanwezig blijkt dan eerder aangenomen. Dit heeft in 2011 geleid tot een aangepast Statusrapport. Ten opzichte van dit aangepaste rapport uit 2011 is er geen wijziging in de verwachte maximale einddaling in Noord Fryslân (was en is 18 cm). Ten opzichte van het winningsrapport 2014 (zie ook jaarverslag 2014) is de verwachte maximale einddaling iets naar beneden bijgesteld voor wingebied Noord Fryslân (van 20 naar 18 cm). Voor Fryslân wordt de einddaling voorzien vóór 2050. Voor wingebied Tytsjerksteradiel is sprake van een toename van 2 cm ten opzichte van Statusrapport 2010 (van max. 22 naar max. 24 cm).

In de figuur in dit jaarverslag is de meest recente prognose voor de eindfase (2050) opgenomen. Dit Statusrapport 2015 is leidend voor de behandeling van nieuwe claims; het geeft geen aanleiding reeds behandelde of lopende claims te herzien.

Jaarverslag 2015

Vooraf

In 2015 heb ik het voorzitterschap van de Commissie Bodemdaling door Aardgaswinning Fryslân mogen overnemen. Dat doe ik met een woord van dank aan de heer van der Ploeg, die dat maar liefst de afgelopen 16 jaar heeft mogen doen.

In 2015 is ook in Fryslân de bodemdaling als gevolg van de gaswinning meer en meer in de maatschappelijke belangstelling komen te staan. Voor de Commissie betekent dit dat wij scherp zullen blijven in een onafhankelijke en kwalitatief correct onderbouwde advisering. In bijeenkomsten met vertegenwoordigers van bewoners is mij de zorg opgevallen die men in de bodemdalinggebieden heeft over de gevolgen van gaswinning voor hun eigendommen. Vanuit mijn positie als voorzitter van de Commissie Bodemdaling Aardgaswinning Fryslân zie ik het als mijn taak om uit te dragen waar de commissie voor staat, hoe zij handelt en wat men van haar kan verwachten. De commissie kan de zorg mogelijk enigszins verminderen door in gesprek te gaan en uitleg te geven en zorgt, in het geval er daadwerkelijk voor de claimant sprake is van schade als gevolg van bodemdaling door aardgaswinning, dat deze wordt gecompenseerd door de NAM.

Overeenkomstig aanbevelingen van de Commissie Bodemdaling Aardgaswinning Fryslân werd door de Nederlandse Aardolie Maatschappij BV (NAM) in de loop van het verslagjaar (2015) circa € 201.500 uitgekeerd om schade als gevolg van bodemdaling door aardgaswinning in haar concessie- of wingebieden Tytsjerksteradiel en Noord-Friesland te vergoeden dan wel te voorkomen. Het totaal van door de NAM uitgekeerde vergoedingen sinds de start van de Commissie in 2000 komt hiermee op circa 10,5 miljoen euro.

Nadere informatie over het werk van de Commissie is te vinden op www.bodemdalingfryslan.nl

K.A. Beks, voorzitter

Werkzaamheden

De Commissie heeft in de verslagperiode vier keer vergaderd: op 10 februari, 2 juni en 8 december te Assen. Op 15 september vond een vergadering plaats in Earnewâld gevolgd door een werk-/locatiebezoek aan Burgum en Suwald alsmede aan onderdelen van De Centrale As. Na afloop van het werkbezoek is afscheid genomen van de aftredende voorzitter, de heer drs. F. van der Ploeg.

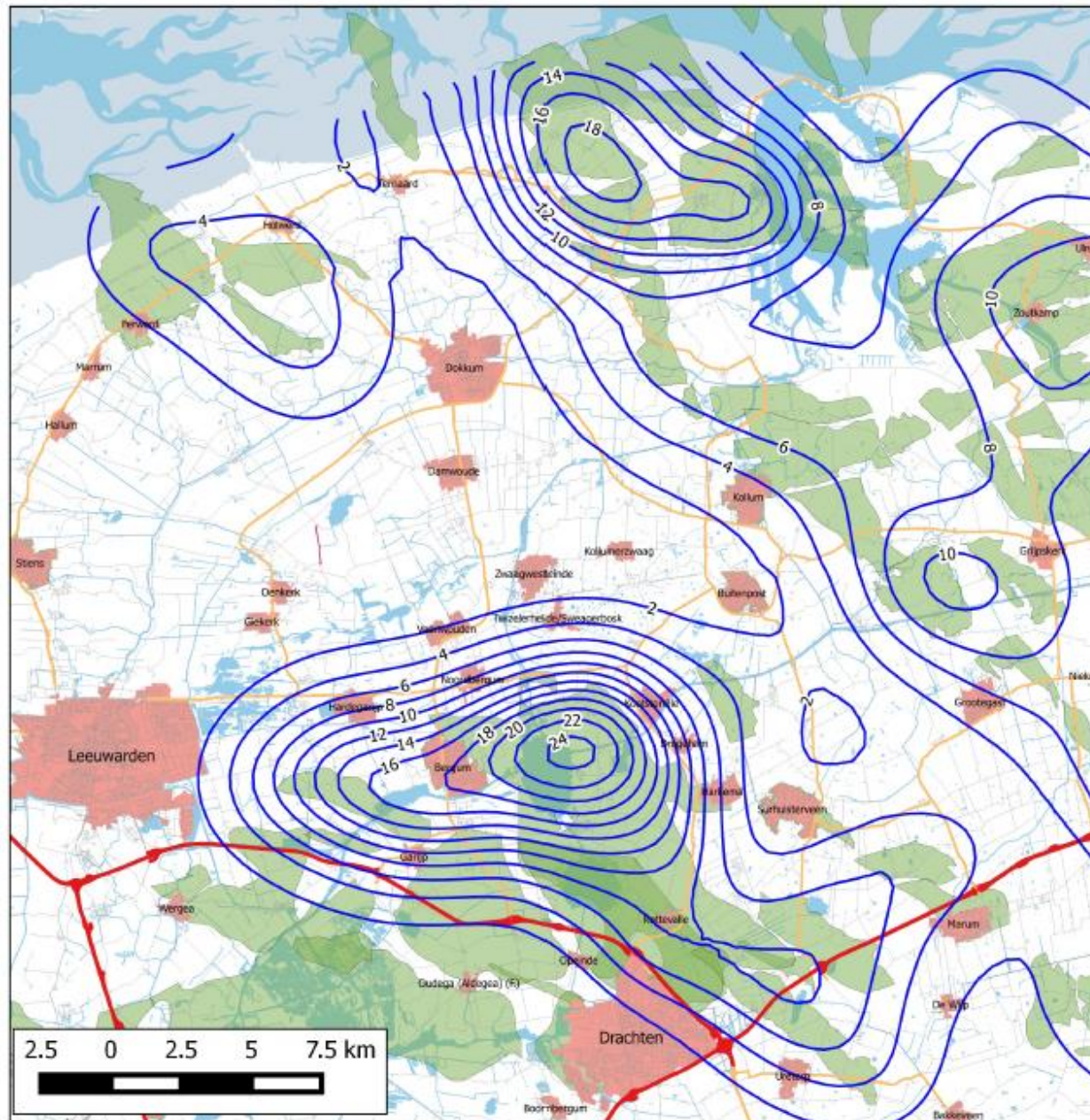
Het jaar 2015 heeft voor de commissie in belangrijke mate in het teken gestaan van het vervolg fase 2 onderzoek Dongeradiel. Op uitnodiging van Wetterskip Fryslân heeft een afvaardiging van de commissie deelgenomen aan de begeleidingsgroep van dit project. Eind 2015 is het rapport door de opdrachtnemer (een ingenieursbureau) opgeleverd. Hieruit volgen een drietal opties die de schade als gevolg van bodemdaling door aardgaswinning voor het waterhuishoudkundig systeem mitigeren dan wel opheffen. In overleg met het bestuur van het waterschap zal begin 2016 gekozen worden voor een uit te werken voorkeursvariant. Ten aanzien van de oevers en kaden van de Súd Ie in het gebied is in overleg met Wetterskip Fryslân een regeling getroffen voor vergoeding van de reeds opgetreden en nog te verwachten schade. De regeling omvat een door de NAM beschikbaar gesteld bedrag van ca. 0,5 miljoen euro dat wordt ingezet als co-financiering van het project. Het waterschap waardeert de Súd Ie momenteel op tot vaarweg en past daarbij natuurvriendelijke oevers toe. Vanaf 2016 wordt dit bedrag in termijnen, overeenkomstig de voortgang van het project, uitbetaald.

De gemeente Achtkarspelen, welke in 2014 is toegetreden tot de overeenkomst, heeft een fase 1 onderzoek laten uitvoeren inzake eventuele nadelige effecten voor gemeentelijke werken. De resultaten zijn eind 2015 opgeleverd. Begin 2016 wordt een plan van aanpak voor het vervolg in fase 2 verwacht.

Voor het gebied Burgum-west is een fase 1 onderzoek uitgevoerd. Een extra complexiteit voor dit gebied zit in het feit dat er sprake is van bodemdaling als gevolg van gaswinning door zowel de NAM als Vermilion (voormalig Total E&P). De bodemdalingcontourlijnen van de verschillende exploitaties overlappen elkaar gedeeltelijk in dit gebied. Echter naast bodemdaling door aardgaswinning wordt de grootste daling van het maaiveld in grote delen van het gebied veroorzaakt door veenoxidatie. In 2016 zal worden gestart met een fase 2 onderzoek om mogelijke maatregelen met kostenramingen in beeld te brengen.

In het winningsgebied Tytsjerksteradiel is een claim behandeld met betrekking tot een particuliere polder. Deze claim is door de commissie afgewezen op juridische gronden. De commissie was in dit specifieke geval van oordeel dat effecten als gevolg van bodemdaling door aardgaswinning ten tijde van het in eigendom verkrijgen van de polder algemeen bekend waren. Hierdoor kon, in navolging van jurisprudentie, op basis van de Overeenkomst Bodemdaling door Aardgaswinning Fryslân 2006, waar de commissie uitvoering aan geeft, geen grond worden gevonden voor toekennen van schadevergoeding. Naast de claim met betrekking tot een polder is door particulieren in 2015 een drietal meldingen van gebouwschade (scheurvorming) bij de commissie binnengekomen. Naar aanleiding van elk van de drie meldingen heeft door het secretariaat een inspectie plaatsgevonden en is er rapportage uitgebracht. De commissie heeft die rapportage vastgesteld. Het oordeel van de commissie was dat de geconstateerde schade niet aangemerkt kon worden als zijnde gevolg van bodemdaling door aardgaswinning. Er is meer informatie te vinden over gebouwschade als gevolg van bodemdaling door aardgaswinning op de website van de commissie Groningen: <http://www.commissiebodemdaling.nl/gebouwschade/gevolgen-bodemdaling/>. Deze informatie is in grote lijn ook geldig voor Fryslân.

Om de herkenbaarheid en uitstraling van de commissie te verbeteren is de website van de commissie het afgelopen jaar vernieuwd en uitgebreid. Het komende jaar zal de website verder worden aangevuld met relevante informatie.

**Prognose bodemdaling door gaswining
1974 - 2050**

Nederlandse Aardolie Maatschappij b.v.

— Bodemdaling in cm
— Gasvelden

Datum uitgifte: december 2015

ref: Status Rapport 2015, Bodemdaling door aardgaswinning, NAM-velden in Groningen, Friesland en het noorden van Drenthe, NAM b.v., EP201511213444, december 2015.

Dit kaartje toont de prognose voor de bodemdaling als gevolg van aardgaswinning door de NAM tot 2050 volgens het Status Rapport 2015. Het Status Rapport 2015 is o.a. via de website van de commissie te downloaden (www.bodemdalingfryslan.nl).